

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

УДК : 930(477)

DOI: 10.31651/2076-5908-2018-2-46-56

В. О. Кіреєва

кандидат історичних наук,
доцент кафедри всесвітньої
історії та міжнародних відносин
Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького
e-mail: kalinchuk79@gmail.com

ВИСВІТЛЕННЯ РЕВОЛЮЦІЙНИХ ПОТРЯСІНЬ 1917–1921 рр. НА СТОРІНКАХ «УКРАЇНСЬКОГО СЕЛЯНИНА»¹

У статті проаналізовано вітчизняну історіографію, присвячену історії Української революції 1917–1921 рр., на сторінках наукового часопису «Український селянин». Студія базована на дослідженнях і розвідках опублікованих у збірнику наукових статей у 2001–2017 рр.

Ключові слова: «Український селянин», Українська революція, Центральна рада, Українська Держава П. Скоропадського, Директорія УНР, селянство, сучасна історіографія.

Постановка проблеми. У 2017 р. виповнилося 100 років від початку однієї з наймасштабніших подій сучасної історії України – Української революції 1917–1921 років. Її масштаб, наслідки, досвід та уроки настільки вагомими для сьогодення, що їх складно переоцінити. Зважаючи на це, революційній тематиці належить пріоритет у науковому середовищі. Указом Президента України від 22 січня 2017 року «Про заходи з відзначення 100-річчя подій Української революції 1917–1921 років», започатковано на найвищому державному рівні вшанування подій та видатних учасників Української революції. У зв'язку з цим є сподівання, що в наукових дискусіях буде напрацьовано якісно нові моделі трактування складних та суперечливих подій революції, а головне – подано принципово нову, об'єктивну оцінку діячам, лідерам і учасникам революції. За останній час кількість наукових студій присвячених революційним подіям 1917–1921 рр. значно зросла і одним з провідних фахових часописів є «Український селянин», в якому на постійній основі друкується значна кількість статей з вказаної проблематики

---

¹ Статтю написано згідно з держбюджетною темою «Українська революція (1917–1921 рр.): селянський фактор» (номер державної реєстрації 0118U003864)

Мета – аналіз доробку сучасних вітчизняних дослідників революційної доби 1917–1921 рр. на сторінках наукового часопису «Український селянин».

Аналіз досліджень і публікацій, виклад основного матеріалу. Упродовж 2000-х – 2017-х рр. проблеми історії Української революції 1917–1921 рр. стали об'єктом ґрунтовного наукового вивчення. Значний історіографічний доробок можна умовно розділити на дві великі групи: до першої віднесемо праці науковців в яких здійснено наскрізний аналіз революційної доби 1917–1921 рр., до другої – розвідки присвячені окремим періодам Української революції та регіональним питанням.

У статті О. Реєнта розкриті визначальні характеристики українського соціуму та громадсько-політичної ситуації в Україні в період 1917–1920 рр. Автор вказує на те, що комплекс об'єктивних й суб'єктивних факторів ускладнили створення держави українського народу. Русійні сили Української революції були представлені десятками мільйонів селян та лише декількома десятками тисяч інтелігентів. Політичні сили, які обстоювали ідею Української держави, були надто диференційованими, слабкими і схильними до конфронтації між собою. Основною проблемою було поєднання національних вимог з вирішенням соціально-економічних питань. Головні зусилля були спрямовані на досягнення та збереження суверенітету України. Науковець констатує, що недостатня увага приділялася розв'язанню соціально-економічних проблем широких верств населення, а в результаті – більшовицька партія демагогічними обіцянками завойовувала прихильність робітників і селян України до «червоної» Росії. Відсутність ефективних засобів подолання проблем у сфері праці, землеволодіння, помилкові зовнішньополітичні орієнтири не дали можливості реалізувати наміри національно-визвольних сил. Революційна боротьба 1917–1920 рр. так і не виправдала сподівань основної продуктивної частини населення України – селян. У типово селянській країні виробник сільськогосподарської продукції залишався без землі. Кінець кінцем більшовики зробили її державною власністю, а селянство перетворили на феодальне залежний від держави клас напівкріпаків [23].

З-поміж численних праць надрукованих «Українським селянином», передовсім виокремимо напрацювання С. Корновенка, яким у низці публікацій ґрунтовно проаналізовано розгортання революційних подій 1917–1921 рр., розкрито аграрні перетворення національних урядів революційної доби тощо. Так, зокрема, у розвідці «Українська революція 1917–1921 рр.: селянський фактор» [18] автор обґрунтовано трактує Українську революцію 1917–1921 рр. як багатомірне явище. Однак науковець зауважує, що серед усіх її компонентів найвиразнішим був селянський. Відповідно, активним суб'єктом Української революції 1917–1921 рр. було селянство. Це дає підстави говорити про селянський характер Української революції. Однак суспільно-політична активність

селянства у роки Української революції 1917–1921 рр. кардинально дисонувала з тими враженнями та уявленнями про селянство, що домінували у тогочасному інтелектуальному просторі. Уважний аналіз історичних подій початку ХХ ст. переконливо засвідчує радикалізацію та політизацію селянської свідомості, що знайшло своє відображення у «Великій селянській революції», започаткованій у 1902 р.

Розкриваючи ставлення селян періоду Української революції до тієї чи іншої влади, дослідник вказує на його нестійкість і однозначність. Цілком переконливим є висновок науковця про те, що селянство у роки Української революції 1917–1921 рр. заявило про себе як про самодостатній, самобутній, активний суб'єкт суспільно-політичного та соціально-економічного життя. Таким чином, обґрунтованою вважаємо точку зору, згідно з якою Українська революція мала виразний селянський характер. Саме на тлі Української селянської революції у 1917–1921 рр. розгорталися інші революції – соціальні, політичні, національнодемократичні тощо. Українська селянська революція – захисна реакція селянства України на об'єктивний, властивий усім розвиненим країнам процес первинного накопичення капіталів за рахунок зубожіння селянства, а у кінцевому результаті – його ліквідації під впливом промислової цивілізації [18, 132–136].

Ліквідацію поміщицького землеволодіння в Україні під час революції 1917–1921 рр. схарактеризовано в іншій студії науковця – «Селянська революція 1917–1921 рр.: ліквідація поміщицького землеволодіння в Україні» [19]. Обґрунтовано, що Українська революція 1917–1921 рр. мала селянський характер. Одним із її складників, що найбільше спричинив, з одного боку, селянське невдоволення напередодні та під час Української революції 1917–1921 рр., а з іншого – спротив властей, було поміщицьке землеволодіння [19, 56]. З'ясовано, що учасники – антагоністи революції мали схожі погляди й підходи стосовно шляхів розв'язання тогочасних актуальних соціально-економічних і суспільно-політичних проблем [19, 56]. Науковець переконливо доводить, що Українська революція 1917–1921 рр. мала селянський характер. Одним із доказів цього слугує те, що всі без винятку учасники революції ставили за мету розв'язати аграрне питання. Більшовики не були єдині, хто проголосив ліквідацію поміщицького землеволодіння як пріоритетний напрям проведення аграрної реформи. Одним із перших, хто не лише задекларував, а й на практиці ліквідував поміщицьке землеволодіння в Україні під час революції 1917–1921 рр., був Н. Махно [19, 60].

Аграрне законодавство національних урядів революційної доби стало предметом наукових розвідок Н. Ковальнової. Характеризуючи аграрну політику уряду П. Скоропадського, дослідниця вказує на намагання повернутися до реформістського шляху вирішення селянського питання. Розглядаючи питання розробки аграрної реформи,

нею вказано на те, що її прихильниками виступали сам гетьман, міністр земельних справ В. Колокольцов, який дотримувався «середньої лінії» в аграрній проблемі – політики, яка мала водночас задовольнити як інтереси селянства, так і не знищити цукрової промисловості та зразкових поміщицьких маєтків [14, 213]. Аналізуючи теоретичні та практичні заходи гетьманського уряду в земельному питанні, науковець слушно зауважує, що ці заходи не враховували інтереси селянської маси, що вимагала парцелювання поміщицького землеволодіння і лишень селянські повстання літа 1918 р. змусили уряд втрутитися в земельну справу і примусово відчужувати велике землеволодіння. Цілковито слушним є твердженням автора, проте що у своїй діяльності українські уряди розглядали аграрне питання у політичному контексті: конфіскація поміщицької землі та її розподіл серед селян, а важливі питання відновлення інфраструктури залишалися поза увагою державних чиновників [14, 214].

Розкриваючи вплив громади на селянське життя періоду революції та громадянської війни 1917–1921 рр. в Україні [16], Н. Ковальова констатує, що він виявлявся у забезпеченні своїм громадянам мінімальних умов виживання, сприянні їх боротьбі за землю, захисті від втручань представників влади. Значною мірою община визначала протестну поведінку селян. Однак роль сільської громади та її вплив в окремих регіонах носили різний характер. Тому подальшого дослідження потребує характеристика діяльності общини в регіонах, деталізація її впливу на селянські настрої та поведінку щодо кожного політичного режиму, які боролися за владу в українському селі 1917–1921 рр. [16, 107].

У публікації «Селянська/аграрна революція в Україні: дискусії в історіографії 1920-х рр.», науковець проаналізувала основні підходи в історіографії 1920-х рр. щодо оцінки ролі селянства Наддніпрянської України в революційному процесі початку ХХ ст. Автор вказує, що дослідження російських істориків будувалися на основі концепції селянської революції, запропонованої М. Покровським. Вони вивчали широкий спектр проблем: діяльність політичних партій серед селянства, становище інших верств сільського населення («куркульства», поміщицтва), аграрну політику небільшовицьких режимів. Російські історики допускали часткову наявність політичних вимог селянства й ширше коло учасників боротьби (участь заможного селянства). Дослідницею з'ясовано позицію українських істориків-аграрників в історіографічному дискурсі 1920-х рр., зокрема встановлено особливості селянської революції в Україні. Українські історики розглядали селянську боротьбу за землю в економічному контексті, як концепцію аграрної революції. У центрі їх уваги перебували проблеми земельної політики радянської влади та її наслідки; селянський рух різних періодів (1902 р., 1905–1907 рр., 1917–1918 рр.). Спільною рисою цих концепцій був аналіз

селянського руху крізь призму класової боротьби пролетаріату й селянства проти великих землевласників. Концепція аграрної революції українських дослідників передбачала економічне обґрунтування вимог селян та мотивації його участі у бунтах. Найбільш дискусійною виявилася проблема рушійних сил революції в Україні, зокрема роль заможного селянства [17, 73].

В. Солдатенком ґрунтовно досліджено чинник «українського хліба» в Громадянській війні (1917–1920 рр.) [24]. У полі дослідницької уваги підписання Брестського миру між Українською Народною Республікою і Центральними державами 27 січня 1918 р., який, як вказує автор, увійшов в історіографію під назвою «хлібного миру». Автор цілком слушно зауважує, що український хліб став реальним чинником, який на певний час (до жовтня–листопада 1918 р.) відтягнув розв'язку революційної ситуації в Німеччині й Австро-Угорщині. Практика реалізації умов «хлібного миру» призвела до різкого загострення громадянського протистояння, перманентних повстань проти окупаційної й національноукраїнської влади, стала причиною масштабної й кривавої селянської війни. В. Солдатенко вважає, що чинник «українського хліба» виявився тією, звісно, не визначальною, однак, у будь-якому разі, достатньою впливовою реалією, яка зумовила перебіг і результати Громадянської війни 1917–1920 рр. і в Україні, і в Росії загалом.

На увагу також заслуговує доробок Р. Пирога «Земельна реформа гетьмана Павла Скоропадського: спроби проведення та причини невдачі» [22]. Позитивною рисою цього дослідження є ґрунтовний аналіз історіографії аграрної політики Української Держави. На основі широкої історіографічної бази автором проаналізовано концептуальні засади земельної реформи, правові підвалини реформування земельних відносин, окреслено реалізацію земельної реформи в контексті аграрної й продовольчої політики, розкрито та визначено головні причини невдач земельної реформи П. Скоропадського.

Податкову політику Гетьманату в українському селі у квітні – листопаді 1918 р. активно досліджує В. Іващенко. Після приходу до влади перед Гетьманом постали такі нагальні завдання, як налагодження народного господарства та відродження фінансової сфери держави. Гетьману у спадок від попереднього уряду лишилася стара податкова система, яка реформувалася лише поверхнево. Як вказує автор, за перебування у влади П. Скоропадського податкова система істотних змін не зазнала. В основі було залишено законодавство, чинне за часів Російської Імперії. Серед основних платежів, які сплачувалися селянами, залишилися державний земельний податок та земські земельні збори, ставки яких істотно зросли. Внутрішньоекономічні негаразди заважали ефективному збору податків, однак уряду Гетьмана вдалося врегулювати

складну ситуацію в податковій сфері та налагодити надходження коштів до державної скарбниці [12, 171–172].

Б. Малиновським охарактеризовано аграрну політику Центральних держав в Україні упродовж літа–осені 1918 р. крізь призму компанії збереження та збору урожаю. Автором вказано, що уряди Німеччини та Австро-Угорщини підтримали курс на реставрацію поміщицького господарства як виробника товарного зерна, але водночас чинили тиск на керівництво Української Держави, намагаючись прискорити здійснення обіцяного селянам перерозподілу землі. Автор доходить висновку, що розташовані в Україні війська Австро-Угорщини та Німеччини стали знаряддям «боротьби за врожай», яку вело керівництво цих держав, аби збільшити експорт продовольства з України [21, 208–210].

Метою дослідження П. Губи стало вивчення на матеріалах преси політичних партій стану аграрно-селянської політики, протиборство різних ідейно-політичних напрямів щодо земельної проблеми та причини незавершеності економічної політики на селі в період Української революції 1917–1920 рр. Як вказав автор, матеріали преси свідчать, що речники ідеї української державності розуміли, що самостійність України може бути досягнута за умови ефективної економічної політики, сприйнятої народом [9, 10].

Питання українського селянства і національний православно-церковний рух у період революції 1917 – 1920 рр. розглянув О. Артеменко, вказавши, що політичні сили доби Української революції 1917–1921 рр. по-різному ставилися до вирішення церковного питання, однак головними завданнями церковного руху протягом усього періоду національно-визвольних змагань українського народу залишалися досягнення автокефалії, соборноправності та українізація Православної церкви в Україні. Характеризуючи заходи національних урядів у церковному питанні, дослідник дійшов висновку, що важливим складником духовного життя українського селянства у 1917–1920 рр. була його участь у національному православно-церковному русі. Здійснений аналіз засвідчив суперечливість духовних процесів на селі [1].

Заходи місцевих органів державної влади для подолання розрухи в сільському господарстві на Правобережжі в квітні – грудні 1918 р. стали предметом розвідки В. Галатира [5]. Автором відзначено, що складний державотворчий процес та непопулярні закони серед сільського населення спричинили розруху в сільському господарстві. Науковець проаналізував законодавство гетьманського уряду: «Закон про право на врожай 1918 р. на території Української Держави» та «Тимчасовий закон про заходи боротьби з розрухою сільського господарства». Відзначив, що вказані закони селяни сприйняли вкрай негативно, а проблематичний державотворчий процес, непопулярні аграрні закони уряду спричинили кризу в сільському господарстві у квітні-грудні 1918 р. [5, 138].

В іншій розвідці цього ж автора оцінено дії місцевих органів державної влади (губернським та повітовим старостам) із залучення селянства до подолання кризи в цукровій галузі промисловості Київської, Подільської та Волинської губерній у період Гетьманату П. Скоропадського. Детально проаналізувавши заходи гетьманської влади, автор дійшов висновку, що у багатьох місцевостях Правобережжя бурякові плантації опинились у критичному стані. Для належного забезпечення роботи цукрової галузі місцеві органи влади вдавалися до незначного підвищення оплати праці. Основним аргументом було примусове залучення селян до збору та обробітку урожаю, збільшення тривалості робочого дня. Подекуди застосовували більш жорсткі заходи. Хоч така політика давала певні позитивні наслідки, проте загалом кризу в цукровій галузі не подолали, а в підсумку вона призвела до опору владі. Такі заходи лише посилювали конфронтацію між місцевими органами влади й селянами та спричинили відкрите протистояння [6, 41–42].

В. Дудкою з'ясовано сутність аграрних відносин на Полтавщині в період становлення Української Держави. Вказано, що аграрна політика гетьманського уряду зустрічала в українському селі неоднозначну оцінку. Прагнення до стабілізації ситуації та припинення революційного поступу, що базувалося на жорсткому окупаційному режимі, викликало опір селянських низів. Водночас, сутність пропонованої гетьманом реформи була значно демократичнішою за аграрні ідеї Центральної Ради і принципово могла б створити сильну соціальну базу нової держави [11, 86–89].

Діяльності М. Грушевського, Центральної ради у сфері аграрного сектору економіки УНР присвячена наукова розвідка В. Гоцуляка. Автор згрупував та схарактеризував значний доробок з вказаного питання провідних та молодих учених, які підготували змістовні видання, монографії, докторських, кандидатські дисертації і численний масив публікацій статейного характеру. Вказано, що сучасні українські вчені здійснили своєрідний «історіографічний прорив» у дослідженні найбільш дискусійних сюжетів революційних подій 1917–1921 рр. та ведуть діалог з низки гострих і суперечливих питань. У змістовних працях провідних сучасних українських учених також визначено комплекс невирішених питань [8].

У розвідці Г. Голиша та Л. Лисиці, на основі документальних джерел проаналізовано нагородотворчу діяльність національних урядів періоду Української революції 1917–1921 рр. З'ясовано особливості цього процесу та встановлено причини, які завадили реалізації переважної більшості урядових проектів. автори відзначають, що національні уряди доби Української революції розглядали нагородо творчу роботу як один із найпріоритетніших напрямів розбудови незалежної держави. При цьому варто підкреслити, що процес творення нагород проходив паралельним

курсом: у Наддніпрянській Україні та західних областях. Проаналізовано установчо-нормативні документи, які передбачали запровадження нагород та містили правові деталі їхнього функціонування [7].

Предметом наукових студіювань О. Тараненка стали історіографічні джерела з вивчення аграрної політики республіканських урядів періоду революції та громадянської війни (1917–1920 рр.) [25].

Висновки. Таким чином, упродовж 2001–2017 рр. на сторінках «Українського селянина» чільне місце відведено розгляду питань Української революції 1917–1921 рр. У численних наукових студіях вітчизняних дослідників проаналізовано та подано оцінку як питанням революційного процесу 1917–1921 рр., так і окремим окремим її періодам : Українській Центральній Раді, добі гетьманату П. Скоропадського та Директорії УНР. На підставі опрацьованих історіографічних джерел, можемо констатувати, що основний масив наукових розвідок присвячено аграрному законодавству національних урядів у період 1917–1921 рр., реакції селянства на реалізацію земельних перетворень. Більша частина опрацьованих матеріалів суттєво доповнює та конкретизує перебіг революційних подій в українському селі в 1917–1921 рр., дозволяє заповнити «білі плями» складного та подієвонасиченого періоду української історії першої третини ХХ ст.

Список використаної літератури:

1. Артеменко О. О. Українське селянство і національний православно-церковний рух у період революції 1917 – 1920 рр. / О. О. Артеменко. // Український селянин. – 2014.– Вип. 14.– С. 132–137.
2. Берестовий А. І. Політичні ідеали селянства в роки Української революції (за часів Директорії) / А.І Берестовий. // Український селянин. – 2001.– Вип. 3.– С. 219–221.
3. Волошко О.О Підзаконна нормотворчість гетьманської адміністрації по врегулюванню аграрних відносин (травень-грудень 1918 р.) / О.О. Волошко // Український селянин. – 2002.– Вип. 5.– С. 64–67.
4. Гай-Нижник П.П. Український державний земельний банк в світлі офіційних документів гетьманату 1918 р. / П.П. Гай-Нижник. // Український селянин. – 2008.– Вип. 311.– С. 27–29.
5. Галатир В. В. Заходи місцевих органів державної влади із подолання розрухи в сільському господарстві на Правобережжі у квітні – грудні 1918 р. / В. В. Галатир. // Український селянин. – 2014.– Вип. 14.– С. 132–137.
6. Галатир В. В. Залучення місцевою владою селянства до подолання кризи в цукровій галузі на Правобережжі у квітні-грудні 1918 р. / В. В. Галатир. // Український селянин. – 2015.– Вип. 15.– С. 41–43.
7. Голиш Г., Лисиця Л. Нагородотворча діяльність національних урядів доби української революції 1917–1921 рр.: проекти та реалії / Г. Голиш, Л. Лисиця // Український селянин. – 2017. – Вип. 18. – С. 20–25.
8. Гоцуляк В.В. Михайло Грушевський і аграрна політика Центральної Ради у висвітленні сучасної української історіографії / В.В. Гоцуляк // Український селянин. – 2017. – Вип. 18. – С. 55–65.

9. Губа П. І. Висвітлення в пресі політичних партій соціально-економічної політики в Україні доби національно-визвольних змагань (1917–1920 рр.) / І. П. Губа // Український селянин. – 2005. – Вип. 9. – С. 169–172.
10. Губа П. І. Соціально-економічні перетворення в українському селі у період національно-демократичної революції 1917–1920 рр. : на сторінках преси / І. П. Губа. // Український селянин. – 2004. – Вип. 8. – С. 54–57.
11. Дудка В. І. Аграрні відносини на Полтавщині в період становлення Української гетьманської держави / В. І. Дудка // Український селянин. – 2002. – Вип. 6. – С. 86–89.
12. Іващенко В. А. Податкова політика гетьманського уряду в українському селі (квітень – листопад 1918 р.) / В. А. Іващенко. // Український селянин. – 2010. – Вип. 12. – С. 171–173.
13. Ковальова Н. А. До питання про мотивацію участі українського селянства в революційних подіях 1917–1921 рр.: соціально-економічний і психологічний аспект / Н. А. Ковальова. // Український селянин. – 2002. – Вип. 5. – С. 171–173.
14. Ковальова Н. А. Соціально-економічний аспект аграрної політики українських урядів періоду революції 1917–1921 рр. / Н. А. Ковальова. // Український селянин. – 2001. – Вип. 3. – С. 211–214.
15. Ковальова Н. А. Гострі кути аграрного законодавства Української держави, або чий інтереси відображала земельна реформа П. Скоропадського / Н. А. Ковальова. // Український селянин. – 2008. – Вип. 11. – С. 29–32.
16. Ковальова Н. А. Вплив общини на селянське життя періоду революції та громадянської війни 1917 – 1921 рр. в Україні / Н. А. Ковальова. // Український селянин. – 2003. – Вип. 7. – С. 106–108.
17. Ковальова Н. А. Селянська/аграрна революція в Україні: дискусії в історіографії 1920-х рр. / Н. А. Ковальова // Український селянин. – 2017. – Вип. 18. – С. 71–75.
18. Корновенко С.В. Українська революція 1917 – 1921 рр: селянський фактор / С. В. Корновенко. // Український селянин. – 2014. – Вип. 14. – С. 132–137.
19. Корновенко С.В. Селянська революція 1917 – 1921 рр.: ліквідація поміщицького землеволодіння в Україні / С. В. Корновенко. // Український селянин. – 2015. – Вип. 15. – С. 55–61.
20. Корновенко С. В. Аграрна політика гетьманату: теоретичний аспект / С. В. Корновенко. // Український селянин. – 2004. – Вип. 8. – С. 211–214.
21. Малиновський Б. В. Аграрна політика Центральних держав в Україні, літо-осінь 1918 р.: збереження та збір урожаю/ Б. В. Малиновський. // Український селянин. – 2004. – Вип. 8. – С. 208–211.
22. Пиріг Р. Земельна реформа Павла Скоропадського: німецький вплив / Р. Пиріг // Український селянин. – 2008. – Вип. 11. – С. 9–15.
23. Реєнт О. П. Національно-державний вимір українського народу у 1917–1920 рр. / О. П. Реєнт // Український селянин. – 2017. – Вип. 18. – С. 4–7.
24. Солдатенко В. Ф. Чинник «українського хліба» в Громадянській війні (1917 – 1920 рр.) / В. Ф. Солдатенко. // Український селянин. – 2014. – Вип. 14. – С. 156–162.
25. Тараненко О. М. Історіографічні джерела з вивчення аграрної політики республіканських урядів періоду революції та громадянської війни (1917 – 1920 рр.) / О. М. Тараненко. // Український селянин. – 2014. – Вип. 14. – С. 40–44.

References:

1. Artemenko O. *Ukrainian Peasantry and the National Orthodox-Church Movement during the Revolution of 1917–1920*. Ukrainian peasant. 2014.(14). 132–137. (in Ukr.)
2. Berestovyyj A. *Political ideals of the peasantry during the Ukrainian Revolution (at the time of the Directory)*. Ukrainian peasant. 2001. (3). 219–221. (in Ukr.)
3. Voloshko O. *Legislative rule-making of the Hetman's administration for the regulation of agrarian relations (may–december 1918)*. Ukrainian peasant. 2002. (5). 64–67. (in Ukr.)
4. Guy-Nyzhnik P. *Ukrainian State Land Bank in the light of official Hetmanate documents of 1918*. Ukrainian peasant. 2008. (11). 27–29. (in Ukr.)
5. Galatyr V. *Measures of Local Authorities to Overcome Disruption in Agriculture on the Right Bank in april–december 1918*. Ukrainian peasant. 2014. (14). 132–137. (in Ukr.)
6. Galatyr V. *Involvement of the peasantry by the local authorities to overcome the crisis in the sugar industry on the Right Bank in april–december 1918*. Ukrainian peasant. 2015. (15). 41–43. (in Ukr.)
7. Golysh G., Lysytsya L. *Awareness activity of the national governments of the Ukrainian revolution of 1917–1921: projects and realities*. Ukrainian peasant 2017. (18). 20–25. (in Ukr.)
8. Gotsuliak V. *Mykhaiylo Grushewskyi and agricultural policy of the Central Rada in modern ukrainian historiography*. Ukrainian peasant. 2017. (18). 55–65. (in Ukr.)
9. Guba P. *Coverage in the press of political parties of socio-economic policy in Ukraine during the period of national liberation struggle (1917–1920 years)*. Ukrainian peasant. 2005. (9). 169–172. (in Ukr.)
10. Guba P. I. *Socio-economic transformations in the Ukrainian village during the period of the national-democratic revolution of 1917–1920: on the pages of the press*. Ukrainian peasant. 2004. (5). 54–57. (in Ukr.)
11. Dudka V. *Agrarian relations in the Poltava region during the formation of the Ukrainian Hetman state*. Ukrainian peasant. 2002. (6). 86–89. (in Ukr.)
12. Ivaschenko V. *The Tax Policy of the Hetman's Government in the Ukrainian Village (april – november 1918)*. Ukrainian peasant. 2010. (12).171–173. (in Ukr.)
13. Kovaleva N. *On the motivation of the participation of the Ukrainian peasantry in the revolutionary events of 1917-1921. Socio-economic and psychological aspect*. Ukrainian peasant. – 2002. (5). 171–173. (in Ukr.)
14. Kovaleva N. *Socio-economic aspect of the agrarian policy of Ukrainian governments during the period of the revolution of 1917–1921*. Ukrainian peasant. 2001. (3). 211–214. (in Ukr.)
15. Kovaleva N. A. *The sharp edges of the agrarian legislation of the Ukrainian state, or whose interests reflected the land reform P. Skoropadsky* Ukrainian peasant. 2008. (11). 29–32. (in Ukr.)
16. Kovaleva N. *The Impact of the Community on the Peasant Life of the Period of the Revolution and the Civil War of 1917–1921 in Ukraine*. Ukrainian peasant. 2003. (7). 106–108. (in Ukr.)
17. Kovaleva N. *Peasant/agrarian revolution in Ukraine: discussions in the historiography OF the 1920's*. Ukrainian peasant. 2017. (18). 71–75. (in Ukr.)
18. Kornovenko S. *Ukrainian Revolution 1917–1921: peasant factor*. Ukrainian peasant. 2014. (14).132–137. (in Ukr.)
19. Kornovenko S. *Peasant revolution of 1917–1921: liquidation of landlord land tenure in Ukraine*. Ukrainian peasant. 2015. (15). 55–61. (in Ukr.)

20. Kornovenko S. *Agrarian Policy of the Hetmanate: The Theoretical Aspect*. Ukrainian peasant. 2004. (8). 211–214. (in Ukr.)
21. Malinovsky B. *Agrarian Policy of Central Powers in Ukraine, Summer-Autumn 1918: Conservation and Harvesting*. Ukrainian peasant. 2004. (8). 208–211. (in Ukr.)
22. Pirog R. *Land reform of Pavel Skoropadsky: German influence*. Ukrainian peasant. 2008. (11). 9–15. (in Ukr.)
23. Reint O. *Ukrainians' national and state ideas in 1917–1920*. Ukrainian peasant. 2017. (18). 20–25. (in Ukr.)
24. Soldatenko V. *The Factor of «Ukrainian Bread» in the Civil War (1917–1920)*. Ukrainian peasant, 2014. (14). 156–162. (in Ukr.)
25. Taranenko O. M. *Historiographical sources on the study of agrarian policy of republican governments during the period of revolution and civil war (1917–1920)*. Ukrainian peasant. 2014. (14). 40–44. (in Ukr.)

V. Kirieieva

COVERAGE OF THE REVOLUTIONARY UPHEAVALS OF 1917–1921 ON THE PAGES OF «UKRAINIAN PEASANT»

The article attempts to analyze the native historiography, which is devoted to the history of the Ukrainian State and the Directory of the Ukrainian People's Republic on the pages of the scientific journal «Ukrainian Peasant». The studio is based on research and intelligence published in the collection of scientific articles of 2001–2017.

«Ukrainian Peasant» is the only specialized publication on peasant-related issues in Ukraine as of 2018. Est. 2001 with the organizational support of the Research Institute of the Peasantry and the Scientific Society of Historians-Agrarians, the collection of scientific works became the platform for scientific discussions of the scientific community on the agrarian issues. The problems of the period of the Ukrainian Revolution of 1917–19121 took a key place in 19 issues of the scientific journal.

In view of the above, the purpose of the published publication is an analysis of the work of modern native researchers of the Ukrainian Revolution, Central Council, Hetmanate period of P. Skoropadsky and the Directory of the Ukrainian People's Republic on the pages of the scientific journal «Ukrainian Peasant».

Thus, during 2001– 2017, «Ukrainian peasant» remains a valuable scientific publication, on the pages of which a significant place is given to the consideration of the issues of the Ukrainian Revolution of 1917–1921 and, in particular, its separate periods – Central Council, the Hetmanate period of P. Skoropadsky and the Directorate of the Ukrainian People's Republic. Based on the processed historiographic sources, we can state that the range of scientific research is devoted to the agrarian legislation of national governments during the period 1917–1921, the reaction of the peasantry to the implementation of land reforms.

Most of the materials processed substantially complements and specifies the course of revolutionary events in the Ukrainian village of 1917–1921; allows understanding the peasant psychology of that time.

Key words: «Ukrainian Peasant», Ukrainian Revolution, Central Council, Ukrainian State P. Skoropadsky, Directory of the Ukrainian People's Republic, peasantry, modern historiography.

*Одержано редакцією 10.04.2018
Прийнято до публікації 02.06.2018*